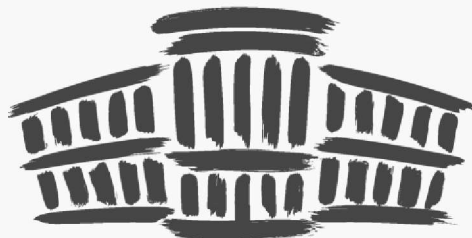

СУБОТИЦА
SZABADKA
SUBOTICA
SUBOTICA
2022

16. Međunarodna naučna konferencija
ПРОМЕНА ПАРАДИГМЕ
У ОБРАЗОВАЊУ И НАУЦИ

16. Nemzetközi tudományos konferencia
PARADIGMAVÁLTÁS
AZ OKTATÁSBAN ÉS A TUDOMÁNYBAN

16. Međunarodna naučna konferencija
PROMENA PARADIGME
U OBRAZOVANJU I NAUCI

16th International Scientific Conference
CHANGING PARADIGMS
IN EDUCATION AND SCIENCE

16. Међународна научна конференција

Промена парадигме у образовању и науци

Зборник радова

Датум одржавања: 3–4. новембар 2022.

Место: Учитељски факултет на мађарском наставном језику,
Суботица, ул. Штросмајерова 11., Република Србија.

16. Nemzetközi tudományos konferencia

Paradigmaváltás az oktatásban és a tudományban

Tanulmánygyűjtemény

A konferencia időpontja: 2022. november 3–4.

Helyszíne: Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar,
Szabadka, Strossmayer utca 11., Szerb Köztársaság.

16. Međunarodna naučna konferencija

Promena paradigme u obrazovanju i nauci

Zbornik radova

Datum održavanja: 3–4. novembar 2022.

Mesto: Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku,
Subotica, ul. Štrosmajerova 11., Republika Srbija.

16th International Scientific Conference

Changing Paradigms in Education and Science

Papers of Studies

Date: November 3-4, 2022

Address: Hungarian Language Teacher Training Faculty, University of Novi Sad,
Subotica, Strossmayer str. 11, Republic of Serbia

Издавач

Универзитет у Новом Саду
Учитељски факултет на мађарском наставном језику
Суботица

Kiadó

Újvidéki Egyetem
Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar
Szabadka

Izdavač

Sveučilište u Novom Sadu
Učiteljski fakultet na mađarskom nastavnom jeziku
Subotica

Publisher

University of Novi Sad
Hungarian Language Teacher Training Faculty
Subotica

Одговорни уредник / Felelős szerkesztő /
Odgovorni urednik / Editor-in-chief
Josip Ivanović

Уредници / Szerkesztők / Urednici / Editors
Viktor Fehér
Laura Kalmár
Judit Raffai

Технички уредник / Tördelőszerkesztő /
Tehnički urednik / Layout editor
Attila Vinkó
Zsolt Vinkler

+381 (24) 624 444
magister.uns.ac.rs/conf
inter.conf@magister.uns.ac.rs

ISBN 978-86-81960-19-6

Суботица – Szabadka – Subotica – Subotica
2022

Председавајући конференције

Јосип Ивановић

в.д. декан

Predsjedatelj konferencije

Josip Ivanović

v.d. dekan

A konferencia elnöke

Josip Ivanović

mb. dékán

Conference Chairman

Josip Ivanović

acting dean

Организациони одбор / Szervezőbizottság /
Organizacijski odbor / Organizing Committee

Председници /Elnökök / Predsjednici / Chairperson

Viktor Fehér

University of Novi Sad, Serbia

Laura Kalmár

University of Novi Sad, Serbia

Judit Raffai

University of Novi Sad, Serbia

Чланови организационог одбора /A szervezőbizottság tagjai /
Članovi Organizacijskoga odbora / Members of the Organizing Committee

Viktor Fehér

University of Novi Sad, Serbia

Eszter Gábrity

University of Novi Sad, Serbia

Beáta Grabovac

University of Novi Sad, Serbia

Szabolcs Halasi

University of Novi Sad, Serbia

Rita Horák

University of Novi Sad, Serbia

Laura Kalmár

University of Novi Sad, Serbia

Cintia Juhász Kovács

University of Novi Sad, Serbia

Zsolt Námesztovszki

University of Novi Sad, Serbia

János Vilmos Samu

University of Novi Sad, Serbia

Márta Takács

University of Novi Sad, Serbia

Judit Raffai

University of Novi Sad, Serbia

Márta Törteli Telek

University of Novi Sad, Serbia

Zsolt Vinkler

University of Novi Sad, Serbia

Attila Vinkó

University of Novi Sad, Serbia

Éva Vukov Raffai

University of Novi Sad, Serbia

Секретарице конференције
A konferencia titkárnője
Tajnice konferencije
Conference Secretary

Brigitta Búzás
University of Novi Sad, Serbia

Viola Nagy Kanász
University of Novi Sad, Serbia

Уреднички одбор конференције
A konferencia szerkesztőbizottsága
Urednički odbor konferencije
Conference Editorial Board

Viktor Fehér
University of Novi Sad, Serbia

Laura Kalmár
University of Novi Sad, Serbia
(International Scientific Conference)

Cintia Juhász Kovács
University of Novi Sad, Serbia
(ICT in Education Conference)

Zsolt Námesztovszki
University of Novi Sad, Serbia
(ICT in Education Conference)

Judit Raffai
University of Novi Sad, Serbia
(International Scientific Conference)

Márta Törteli Telek
University of Novi Sad, Serbia
(International Methodological Conference)

Éva Vukov Raffai
University of Novi Sad, Serbia
(International Methodological Conference)

Научни и програмски одбор
Tudományos programbizottság
Znanstveni i programski odbor
Scientific and Programme Committee

Председник / Elnök / Predsjednica / Chairperson

Judit Raffai
University of Novi Sad, Serbia

Чланови научног и програмског одбора
A tudományos programbizottság tagjai
Članovi znanstvenog i programskog odbora
Members of the Programme Committee

Milica Andevski
University of Novi Sad,
Serbia

Éva Borsos
University of Novi Sad,
Serbia

Noémi Görög
University of Novi Sad,
Serbia

László Balogh
University of Debrecen,
Hungary

Benő Csapó
University of Szeged,
Hungary

Katinka Hegedűs
University of Novi Sad
Serbia

Edmundas Bartkevičius
Lithuanian University, Kauno,
Lithuania

Eva Dakich
La Trobe University, Melbourne,
Australia

Erika Heller
Lóránd Eötvös University,
Budapest, Hungary

Ottó Beke
University of Novi Sad
Serbia

Zoltán Dévavári
University of Novi Sad,
Serbia

Rita Horák
University of Novi Sad,
Serbia

Stanislav Benčič
University of Bratislava,
Slovakia

Péter Donáth
Lóránd Eötvös University,
Budapest, Hungary

Hargita Horváth Futó
University of Novi Sad,
Serbia

Annamária Bene
University of Novi Sad,
Serbia

Róbert Farkas
University of Novi Sad,
Serbia

Éva Hózsza
University of Novi Sad,
Serbia

Emina Berbić Kolar
Josip Juraj Strossmayer
University of Osijek,
Croatia

Dragana Francišković
University of Novi Sad,
Serbia

Szilvia Kiss
University of Kaposvár,
Hungary

Rózsa Bertók
University of Pécs,
Hungary

Olivera Gajić
University of Novi Sad,
Serbia

Anna Kolláth
University of Maribor,
Slovenia

Radmila Bogosavljević
University of Novi Sad,
Serbia

Dragana Glušac
University of Novi Sad,
Serbia

Cintia Juhász Kovács
University of Novi Sad,
Serbia

Elvira Kovács
University of Novi Sad
Serbia

Lidija Pehar
University of Sarajevo,
Bosnia and Herzegovina

Márta Takács
University of Novi Sad,
Serbia

Mitja Krajncan
University of Primorska, Koper,
Slovenia

Anđelka Peko
Josip Juraj Strossmayer
University of Osijek,
Croatia

Viktória Toma Zakinszki
University of Novi Sad
Serbia

Imre Lipcsei
Szent István University, Szarvas,
Hungary

Valéria Pintér Krekić
University of Novi Sad,
Serbia

János Tóth
University of Szeged,
Hungary

Lenke Major
University of Novi Sad
Serbia

Ivan Poljaković
University of Zadar,
Croatia

Vesna Vučinić
University of Belgrade,
Serbia

Sanja Mandarić
University of Belgrade,
Serbia

Zoltán Poór
University of Pannonia,
Veszprém, Hungary

Éva Vukov Raffai
University of Novi Sad,
Serbia

Pirkko Martti
University of Turku, Turun
Yliopisto, Finland

Vlatko Previšić
University of Zagreb,
Croatia

Smiljana Zrilić
University of Zadar,
Croatia

Damir Matanović
Josip Juraj Strossmayer
University of Osijek,
Croatia

Zoran Primorac
University of Mostar,
Bosnia and Herzegovina

Julianna Zsoldos-Marchis
Babeş-Bolyai University,
Cluj-Napoca,
Romania

Éva Mikuska
University of Chichester,
United Kingdom

Ivan Prskalo
University of Zagreb,
Croatia

Vesnica Mlinarević
Josip Juraj Strossmayer University
of Osijek, Croatia

Ildikó Pšenáková
University of Trnava,
Slovakia

Margit Molnár
University of Pécs,
Hungary

Judit Raffai
University of Novi Sad,
Serbia

Ferenc Németh
University of Novi Sad,
Serbia

János Vilmos Samu
University of Novi Sad,
Serbia

Siniša Opić
University of Zagreb,
Croatia

László Szarka
University Jan Selyeho, Komárno,
Slovakia

Slavica Pavlović
University of Mostar,
Bosnia and Herzegovina

Svetlana Španović
University of Novi Sad,
Serbia

Рецензенти / Szaklektorok / Recenzenti / Reviewers

Ottó Beke
(University of Novi Sad, Serbia)

Viktor Fehér
(University of Novi Sad, Serbia)

Eszter Gábrity
(University of Novi Sad, Serbia)

Beáta Grabovác
(University of Novi Sad, Serbia)

Szabolcs Halasi
(University of Novi Sad, Serbia)

Katinka Hegedűs
(University of Novi Sad, Serbia)

Laura Kalmár
(University of Novi Sad, Serbia)

Lenke Major
(University of Novi Sad, Serbia)

Zsolt Námesztovszki
(University of Novi Sad, Serbia)

Judit Raffai
(University of Novi Sad, Serbia)

János Vilmos Samu
(University of Novi Sad, Serbia)

Éva Vukov Raffai
(University of Novi Sad, Serbia)

Аутори сnose сву одговорност за садржај и језички квалитет радова. Надаље, изјаве и ставови изражени у радовима искључиво су ставови аутора и не морају нужно представљати мишљења и ставове Уредништва и издавача.

A kiadványban megjelenő tanulmányok tartalmáért és nyelvi helyességéért a szerző felelős. A kiadványban megjelenő írásokban foglalt vélemények nem feltétlenül tükrözik a Kiadó vagy a Szerkesztőbizottság álláspontját.

Autori snose svu odgovornost za sadržaj i jezičnu kvalitetu radova. Nadalje, izjave i stavovi izraženi u radovima isključivo su stavovi autora i ne moraju nužno predstavljati mišljenja i stavove Uredništva i izdavača.

The authors are solely responsible for the content and the language of the contributions. Furthermore, statements and views expressed in the contributions are those of the authors and do not necessarily represent those of the Editorial Board and the publisher.

СПОНЗОРИ КОНФЕРЕНЦИЈЕ / A KONFERENCIÁK TÁMOGATÓI / ПОКРОВИТЕЛЈИ
KONFERENCIJE/ CONFERENCE SPONSORS

Megvalósult
a Magyar Kormány
támogatásával

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

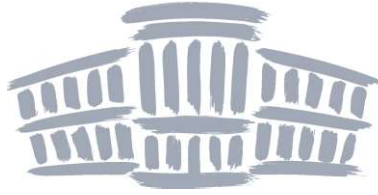
BETHLEN GÁBOR
Alap

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

PANNON RTV
WWW.PANNONRTV.COM

BACSA-BÁN ANETTA
Dunaújvárosi Egyetem, Dunaújváros, Magyarország
bana@uniduna.hu

A PÁLYASZOCIALIZÁCIÓ ÉS A PÁLYAMOTIVÁCIÓ MINT A PEDAGÓGUSOK PÁLYÁN MARADÁSÁNAK KULCSTÉNYEZŐI

Összefoglaló

A pedagógusok egyre csökkenő száma, strukturális hiánya, a pályaelhagyás folyamata mellett elengedhetetlen foglalkozni a pályán maradás témakörével. A pályán maradást egyértelműen a pályaszocializáció és a pályamotiváció erősíti. A tanulmányban ismertetett vizsgálatunkban azt kívánjuk bemutatni, hogy a Dunaújvárosi Egyetem szakmaipedagógus-képzésében résztvevő szakoktató és mérnök-tanár-hallgatók hol tartanak pályaszocializációjukban, pályamotívumaik milyen jegyekkel írhatók le, motivációjuk hogyan segíthető elő úgy, hogy szocializációjuk eredményesen menjen végbe. A vizsgálat eredménye azt mutatja, hogy a pályaszocializáció folyamatában a képzőintézményeknek is kiemelt jelentősége, szerepe van. Ennek fontosságára, a benne rejlő lehetőségekre és veszélyekre is szeretnénk felhívni a figyelmet. A konferencia tematikájához igazodva paradigmát váltani abban a kérdésben, hogy az eredményes pályaszocializáció függ a képzőintézménytől, s nem kizárólagosan a hallgatótól múlik.

Kulcsszavak: *pályán maradás, pályaelhagyás, szakmai pedagógusok, pályamotiváció, pályaszocializáció*

1. Bevezetés

Szerencsés helyzetben vagyok, közel 40 éve közelről szemlélem a pedagógusokat, több mint 20 éve a szakmaipedagógusok-képzése mellett köteleztem el magam. A szakmai pedagógusok: mérnök-tanárok, szakoktatók, gyakorlati oktatók sajátos csoportját jelentik a pedagógusoknak, ugyan a jelenlegi törvényi szabályozás nem pedagógusoknak tekinti őket, hanem oktatóknak, de az a feladat, amelyet végeznek nemcsak oktatás, hanem nevelés, szocializálás is, legalább olyan erős pedagógiai tartalmi elemekkel egy-egy szakma elsajátítása mentén, mint a közoktatás színterein.

Az elmúlt évtizedben a pálya presztízse megrogyott, nemcsak az anyagi megbecsültség, hanem a társadalmi elfogadottság és elismertség is jelentősen hanyatlott, a szakma szereplői megöregedtek, kiöregedtek, elhagyták a pályát, vagy nem is választották azt. A pedagógusok pályaelhagyása, ha valahol erőteljes nagyságrendet öltött, az nem más terület volt, mint a szakképzés, s ha valahol jelentős lépéseket kell tenni, hogy a pályára visszatérjenek a pedagógusok, az oktató-nevelők, az is a szakképzés. A Szakképzés 4.0-ben megfogalmazott gondolatokkal egyetértve: „A magyar gazdaság versenyképességének egyik kulcsa a minőségi szakemberképzés.” ez pedig nem tud más alapokra épülni, mint a minőségi szakmai pedagógusokra.

2. A pályamotiváció

A pedagóguspályán lévők csökkenő létszáma arra készítette a szakembereket és az oktatáspolitikai résztvevőit is, hogy feltárják mind a pályaelhagyás területét (Bacsa-Bán, 2019), mind annak csökkentésének módjait. Így került ezzel együtt középpontba a pályaszocializáció, s vele párhuzamosan a pályamotiváció témaköre. Nagy bizonyossággal állítható az ugyanis, hogy a jól szocializált pedagógus pályán maradásának egyik fő tényezője motivációjában rejlik.

Pedagógussá válni egy hosszú folyamat eredménye egészen a pályaválasztástól, a folyamatos pedagógiai célorientált életvezetésen, pályaszocializáción keresztül egészen a tevékeny öregkorig. Ezt Rókusfalvy (1981) pályafejlődésnek nevezi, amely az egész személyiség részvételével zajló sajátos,

alkalmazkodó és önalakító tevékenység és egész életen át tartó folyamat (Györgyiné, 2007). A pályaszocializáció egy másik ehhez közelítő meghatározás szerint, olyan személyiségfejlődési folyamat, amely a gyermekkorban kezdődik, és a pálya gyakorlása alatt is tart (Dudás, 2000: 94).

A pályaszocializáció alapja az a gyermekkorban kezdődő szerepsajátítás, amely a szereppartnerekkel való interakciókon, s e tevékenységek reflexióin keresztül formálódik (Hercz, 2016). E folyamatban alakul ki az egyén szerepmodellje (Füzi, 2015). „A szerepmodell *a tanár szakmai önmeghatározása, amelyben a nevelésről-tanításról szerzett tudása, a növendékekhez való viszonya, személyiségének a tanári feladatok által mozgósított elemei, egyfelől tudatosan vállalt, másfelől tudattalanul követett mintái ötvöződnek. Sokban hasonlít a szakirodalomban nézetként definiált fogalomhoz, de a szerepmodell több elemet foglal magába, köztük éppen a nézeteket is*” (Füzi, 2015: 43).

A pályaszocializációra és pályaidentifikációra hatással vannak a kognitív tudáson túl a saját tapasztalatok, melyek alapján kialakulnak olyan képességek, készségek, attitűdök, valamint személyiségjegyek, melyek megléte elengedhetetlen az egyéni szakmai fejlődéshez (Bíró, 2018). Mindezen okok nyomán kijelenthetjük, hogy nem elhibázott azon törekvés, amely a tanár szakok választását a felsőoktatás kezdetére helyezi, hiszen ezáltal egy jól megalapozott pályaszocializáció készíthető elő (Fokozatváltás a felsőoktatásban). S valóban a pedagógusképzésre irányuló felsőoktatás célja, hogy a képzés éve alatt az önismereten és pályaszocializációs fejlődésen keresztül a hallgatók értékrendszere minél inkább a választott hivatásnak megfelelően alakuljon (Fónai és mtsai., 2001; Szilágyi, 1987).

Hercz (2015) a témában való vizsgálata során a pályaszocializáció szakaszelméleteit veti össze. Szabó István szakaszelmélete a szakmai szocializációt 4 szakaszra osztotta: 1. pályaorientáció - az elköteleződés kialakulása, 2. szakmai képzés – a megfelelő elméleti és gyakorlati ismeretek elsajátítása, amely végére kialakul a pályaegettség, azaz képessé válik a jelölt a tanult szakmában való helytállásra, a 3. a pályakezdés - ahol kiderül valóban neki való-e az adott terület, ha siker éri, akkor itt alakul ki a hivatásérzet, a pályán maradásra való vágy, s a 4. szakasz, a pályavitel szakasza, ahol mind az előnyökkel, mind a hátrányokkal tisztában van az ember (Szabó, 1994). Hubermann (1992) elméletében az 1–3. évben a túlélés (mélyvíz és a felfedezés (első osztály, önálló tevékenység) együttes hatása a jellemző, a pályán maradás dől itt el. Ezt követi a stabilizáció, elkötelezettség időszaka a 4-6. évben, majd a pályán eltöltött 7–18 év között a szakmai aktivitás és kísérletezés időszaka következik, a korlátok felismerésével és lehetőségek kutatásával, változtatással, kihívásokkal. De ez egyben a leltárt és a kétségek/megeősítés idejét is jelentik.

Hercz összegezve megállapítja, hogy a szakaszelméletek bár működőképesek, de azok ilyen lehatárolása az egyes pedagógusok pályáíveinek eltérő változatai miatt nem lehetséges ennyire, hiszen sikeres pályakezdés után is lehetséges kényszerváltás a körülmények erőteljes megváltozása miatt, gondoljunk egy hirtelen megváltozott magánéleti helyzetre pl. a költözés mennyiben befolyásolja a munkahely elérését.

Amit azonban mindenképpen szükséges kiemelnünk, hogy a pályaszocializáció szakaszai – ha értelemezhetőek, – a befolyásoló személyek nyomán mindenképpen eltérést mutatnak, s megkülönböztethetőek, míg a kezdetekkor a család, szülő befolyása erős, addig később a kortárs csoport és tanárok hatása válik meghatározóvá, s ez a pályavitel folyamán a munkatársak, vezetők és kollégák irányába mozdul el jelentősen (Szilágyi, 1993).

A motiváció elméleti megközelítéseit tovább vizsgálva Szontagh (2020) különbséget tesz a hivatásmotiváció és a pályamotiváció között, míg a hivatásmotiváció szerint a nevelés-oktatás folyamatára személyes belső „elhívás”-ként tekintenek, addig a pályamotiváció a pedagóguspálya mint szakma választásához köthető. Az előbbi megjelenik az elköteleződésben a hivatás iránt, a közösségi és társadalmi szerepvállalásban, a munkakörhöz való köthetősége éppen ezért nem erős, hiszen, ha pl. a pozíció nem jelent vonzó munkakörülményt, önmagában nem segíti a pályára állást. Szontagh (2021) mindezt a racionalitáson túli elvárásként, azaz valamiféle transzcendenshez kötődőként határozza meg. A pályamotiváció ugyanakkor elsősorban az intézményes neveléshez-oktatáshoz, azaz a pedagógus szerephez kapcsolható.

A pályamotivációt az elméletek más szempontból is csoportosítják (Bacsa-Bán, 2019). Nemzetközi és hazai kutatásokból is ismert, hogy a pedagógus pálya választásának okai lehetnek külső (extrinzik) és belső (intrinzik) okok (Paksi és mtsai, 2015a.2015b). Amelyek tovább bonthatóak individuális okokra és a pedagógusi munkához/pályához köthető motivációkra. Az individuális belső motivációk

pl. az önmegvalósítás, a társadalmi hozzájárulás, a pedagógusi munka társadalmi szintű fontossága és a tudásátadás motivációja (Paksi és mtsai, 2015a, 2015b). De a szakirodalomban (Chrappán, 2012; Kocsis, 2002) oly sokat emlegetett motivációs elem a gyermekszeretet is. Míg az individuális, külső motivációk közül a szabadság és a szabadidő kiemelendők mint motivációs tényezők, csakúgy, mint a szakmai fejlődés lehetősége és az állásbiztonság (OECD, 2009; Kilinc-Watt-Richardson, 2012.) vagy az értelmiségi karrier építésének lehetőségei (Nagy, 1998; Hajdú, 2001; Jancsák, 2010), de a családdal, magánélettel való összeegyeztethetőség is mindenképpen ide sorolandók (Butt-MacKenzie-Manning, 2010). Munkához köthető külső motivációs elemek pl., mint a korábbi tanítással /tanulással kapcsolatos pozitív tapasztalatok, a vélt munkáltatói elvárások, a tantestületi légkör, a munkakörülmények. Ezeket mind a hazai (Chrappán, 2012; Kocsis, 2002; Varga 2010), mind a nemzetközi szakirodalom (Manuel-Hughes, 2006) említi.

Összességében a szakirodalom a pályán maradás és a pályaválasztás meghatározó tényezőinek az intrinzik motivációk meglétét hangsúlyozza. Azonban a 2013–2015 között végzett magyarországi pedagógus-vizsgálat (Paksi és mtsai 2015a, 2015b) azt állapította meg a pedagógus pályát elhagyókról, hogy az ő pályaválasztási döntésük leginkább 5 tényezőn alapult: a megfelelő képességeken; a gyermekek/kamaszok jövőjének alakításán; a velük való munka fontosságán, de a karrier belső értéke és a korábbi tanítási/tanulási tapasztalat is alakította pályaválasztási döntésüket.

3. Szakmai pedagógusok pályaszocializációja, pályamotivációja

A pedagógusképzés egészén belül a szakmaipedagógus-képzés sokszínű, sokféleségében azonban olyan közös jegyek vannak, amelyek különbözőségükben az egységet erősítik. Sokféle irányultsága, változatos képzési struktúrája ellenére önálló alrendszer (Fekete, 1985). A szakmaipedagógus-képzésben a szakmai tanári képzés és a szakoktatóképzés megőrizte a „szakmaiság” és a „tanárság” követelményének kettősségét, illetve a szakmai tudás elvárását mint a pedagógusi képesítés megszerzésének és a pedagógusi tevékenység gyakorlásának előfeltételét (Benedek–Molnár, 2015; Rádli, 2011). A szakmaipedagógus-képzés másik sajátossága, hogy a szakmai, diszciplináris felkészültség a tanári képesítéssel több szaktárgy képesítésére készít fel. Mindez a szakmaipedagógus-képzés minden szintjén – a szakmai tanárképzésben csakúgy, mint a szakoktatók képzésében – jelen van, hiszen a képzés egésze a szakmastruktúrához illeszkedik, a szakképzést követi (Rádli, 2011).

Az azonos szakterületen belüli szakmaipedagógus-képzés – a bolognai modell nyomán, – jelenleg két ciklusban történik Magyarországon:

1. A közvetlen munkába állást segítő, alapvetően gyakorlatorientált ciklus, a bachelor szint (BSc/BA), mely 2007–2020 között a Műszaki szakoktató BSc szakot jelentette, 2021-től a Szakoktató BA szakot.

2. A fejlesztő-kutató feladatokra felkészítő, alapvetően elméletorientált ciklus, a master szint (MA) az okleveles mérnök-tanárok képzését testesíti meg (Bacsa-Bán, 2021).

E csoportok szakmai szocializációjának vizsgálatára, motívumainak feltárására nem, vagy csak néhány esetben került sor (Pais, 2001; Chrappán, 2012) az elmúlt időszakban, így vizsgálatunk e hiányterületre fókuszál.

4. A vizsgálat

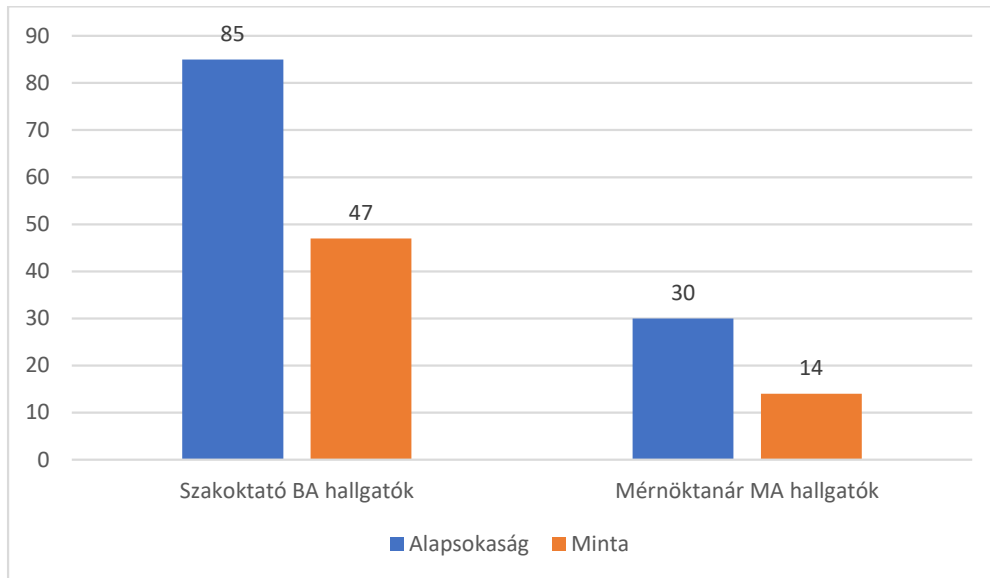
Vizsgálatunkban arra a kérdésre kerestük a választ, hogy az intézményünkben levelező tagozaton tanuló szakmaipedagógus-hallgatók hol tartanak pályaszocializációjukban, pályamotívumaik milyen jegyekkel bírnak, motivációjuk hogyan érhető tetten és segíthető, hogy eredményes szocializációjuk végbe menjen. Külön jelentősége van annak, hogy szakmai pedagógusképzésről beszélünk, ahová a hallgatók már meglévő szakmai ismeretek és motivációk birtokában lépnek, s „csupán” pedagógiai szocializációjuk vagy annak egy része a képzőintézmény feladata. Vajon e kettős teher hogyan hat a szakmaipedagógus-képzés hallgatóira? Hogyan ítélik meg azt, hogy milyen elvárásokat támasztanak a képzők a pedagógushallgatókkal szemben pályaaorientációjuk, a pályához elengedhetetlen képességeik, attitűdjeik, pályakészültségük, pályaalakalmasságuk vonatkozásában.

Vizsgálatunk nem hipotéziseket ellenőriz, hanem nyílt kutatói kérdésekre keresi a választ, amely egy hosszabb longitudinális vizsgálat alapjait rakja le.

A kérdőíves vizsgálatot a 2021/22-es tanév 2. félévében a Dunaujvárosi Egyetemen mérnök-tanár és szakoktató szakon hallgatók körében végeztük. A kérdőíves vizsgálat önkéntes módon került

kitöltésre, a minta véletlenszerűségét tekintve a szakmaipedagógus-képzésben hallgatói jogviszonnal rendelkezők vettek részt a megkérdezésben.

A mintába került mérnök tanár (14 fő, 47%) és szakoktató (47 fő, 55%) hallgatók a képzésben résztvevők közel 50%-át adják (1. ábra), ezért eredményeinkből levonható következtetéseink sztochasztikusnak tekinthetőek.

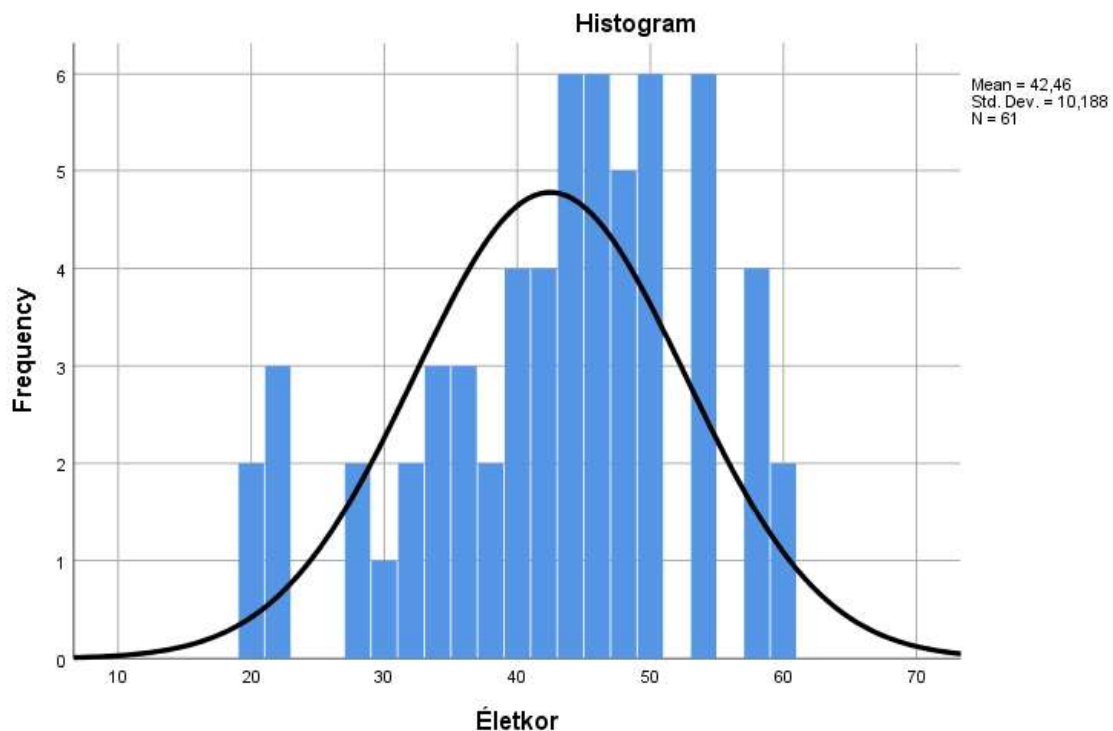

1. ábra: Az alapsokaság és a minta viszonya a szakok megoszlása szerint

5. Eredmények

5.1. A vizsgált minta jellemzői:

A válaszadók életkori megoszlását tekintve 20 és 60 közöttiek, zömmel a 40 életkornál csúcsosodva a normális eloszlást követik, átlagéletkoruk 42,46 év (2. ábra).

2. ábra: A válaszadók életkori megoszlása

A válaszadók 50,8%-a férfi, míg 49,2%-a nő; bár e terület a szakmaipedagógus-képzés zömmel férfiaktól uralt, ahogyan a szakképzés szakmai tárgyainak oktatása is a műszaki képzési területen, a szakoktató hallgatóink körében nagyszámú szolgáltatási és üzleti specializáción tanuló hallgatónk a terület jellegéből fakadóan nő.

5.2. Pedagógus pálya iránti motiváció - pedagógussá válni

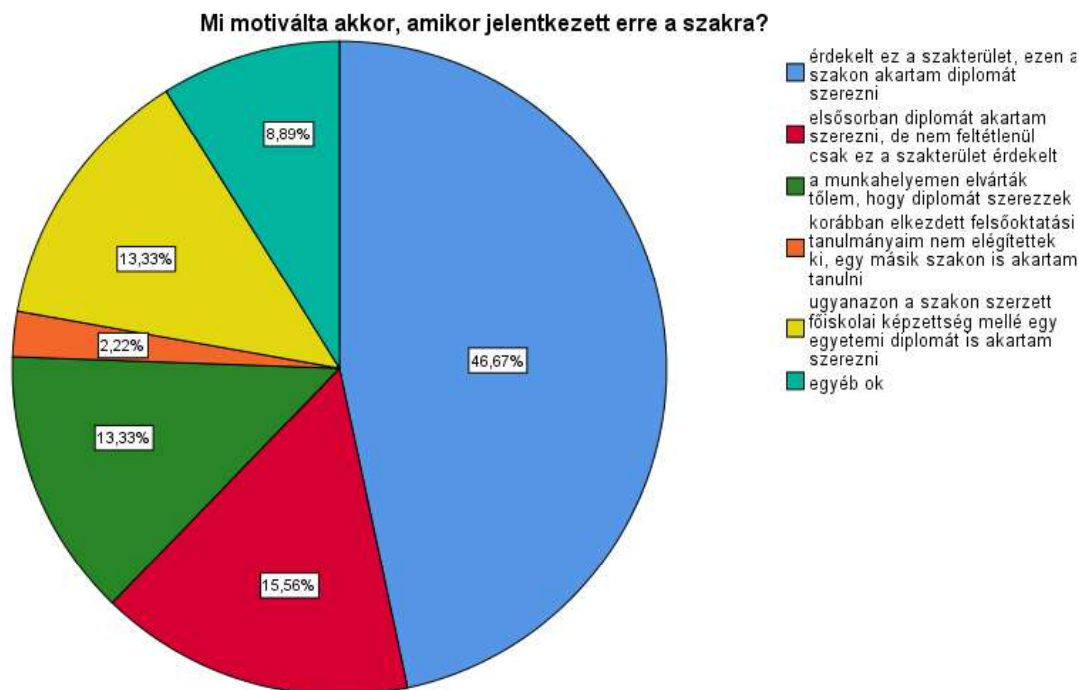
A kutatás fókuszába e terület állt, így elméleti ismereteink és kutatói kérdéseink során az a cél lebegett szemünk előtt, hogy minél inkább feltárjuk a pálya- és a hivatás iránti motivációkat, képet alkossunk egy olyan hallgatói csoportról, amely a pedagógus társadalom kicsi, ugyanakkor jól elkülöníthető és jellegzetes jegyekkel bíró csoportját jelenti: a szakképzésbe készülő oktatókat.

Elsőkérdésünk a témakörben az volt, hogy szeretnének-e pedagógusok lenni a megkérdezettek. 91,8%-uk igennel válaszolt, s mindössze 5 fő jelezte azt, hogy nem. Almintáinkban, azaz a szakok megoszlásában korrelációt véltünk felfedezni, amely szerint a mérnökstanárok között többen vannak azon hallgatók, akik nem szeretnének pedagógusok lenni, mint szakoktató képzésen tanuló kollégáik. Ennek okait kutatva ismert, hogy a mérnökstanár szak, mint mesterképzés, egy meglévő mérnöki diploma birtokában elvégezhető szak, amely diploma munkaerő-piaci értékét és konvertálhatóságát az elmúlt években többen igazoltuk, pályaelhagyó és munkaerőpiaci elszívó hatásait bizonyítottuk (Bacsa-Bán, 2021; Bacsa-Bán, 2019). Míg a szakoktató szak alapszakos képzés, amely a hallgatók szakmai ismereteire építve gyakorlati oktatáshoz szükséges pedagógiai-pszichológiai tudást nyújt.

A pedagóguspálya elutasításának okait tovább kutatva az elutasítók válaszaik között leginkább a felkészülés hiányát: *„egyelőre még nem, mert nem állok rá készen”*; valamint az alacsony bérezést találtuk. A pozitív válaszok között a 61 válasz közül 21-ben a *szerelem, szeretnék* szavak említésre kerültek, ami bizakodásra adhat okot; továbbá többen jelezték válaszukban, hogy már jelenleg is oktatnak diploma nélkül, de érzik annak szükségességét: *„a felnőttképzés és a pedagógia is különféle nehézségeket hordoz magában, amelyre szeretnék felkészülni”*, *„A tanulás problémáival szeretnék foglalkozni, megoldásokat találni, hogy a kamasz tanulók ezt az érzékeny és lehetőségekkel teli időszakot fel tudják használni a jövőjük építésére”*; családi hagyományok mellett az érdeklődés, a szakember-képzés fontossága, álmuk valóra váltása, gyerekekkel való foglalkozás szépsége, a tudás átadás, megszerzett ismereteik fontossága, kihívások is megjelentek, ahogyan egy elsőéves szakoktatónk mondatba öntötte: *„Fontos, hogy a jövő generációk minőségi oktatásban vegyenek részt. Ez adja meg egy Ország, Társadalom, jövőjét és életességét.”*

Fontosnak tartottuk megismerni, hogy miért választottak olyan szakot, amely pedagóguspályára készíti fel őket. Válaszaik hasonlóan alakultak a pálya iránti motívumaik kérdéséhez, azaz a területen dolgoznak, végzettség nélkül és vagy valamilyen külső kényszer (pl. munkáltató) vagy belső indíttatásuk készíteti őket a szak elvégzésére. Családi hagyományaik miatt is választották néhányan a területet, érdeklődésük, szakmai iránti szeretetük, vonzalmuk, és vágyaik is voltak mozgatórugóik. Itt láthattuk azt, hogy esetükben nem lehet élesen és határozottan elkülöníteni a pályamotivációs és a hivatásmotivációs tényezőket. Felnőttképzés iránti érdeklődésüket többen egybecsengően megfogalmazták, ahogyan azt a vágyukat is, hogy szeretnének fejlődni, megtanulni a szakmai, módszertani fogásokat, vagy azokat az ismereteket, amelyekkel közel kerülhetnek a tanulókhöz: *„Véleményem szerint a pszichológus hibákat javít, a tanár utat mutat. A két szakma ugyanarra törekszik, csak más megközelítéssel.”*; *„A felnövekvő nemzedék egy nemzet jövőjének kulcsa.”*

A szakra való jelentkezés motívumait (3. ábra) keresve megállapítottuk, hogy alapvetően a szakterület iránti érdeklődés (46,67%) vonzotta ide a hallgatókat, a diplomaszerzési cél (15,6%) volt a következő indok, míg a munkahelyi elvárás és a saját motiváció nagyjából azonos módon inspirálta a szakon való tanulmányaikat. Ezen a ponton ismét vissza tudunk kanyarodni a pálya- és hivatásmotiváció témakörére, annak kevert megjelenésére a hallgatóink körében.

1. ábra: A szakra jelentkezés motívumai

Ebben a kérdésben jelentős eltérés mutatkozott a szakoktató és a mérnök tanár hallgatók között ($r=0,339$), amely szerint a szakoktató hallgatók elsősorban a szakterület iránti érdeklődés miatt szerettek volna ezen területen diplomát szerezni, míg mérnök tanár hallgatótársaik egy szakterület alapfokú képzettsége mellé kívántak mesterszintű végzettséget szerezni.

E témakört tekintve azt is megállapítottuk, hogy az érdeklődés vonzotta jobban azokat e szakra, szakmai területre, akiknek volt a családjában pedagógus, mint azokat, akiket munkahelyi elvárásaik, vagy korábbi megszerzett végzettségük motivált a szak elvégzésére. Hasonló eredményre jutottunk a korábbi tanítási tapasztalatot illetően, hiszen, azok, akik rendelkeztek előzetes tapasztalatokkal, motívumaikat tekintve is inkább érdeklődésük inspirálta a pálya választására.

Regresszió-elemzésünk során további kapcsolatot találtunk a motivációt tekintve nemcsak a szakok, hanem az életkor, a családi minta és a korábbi tanítási tapasztalat vonatkozásában is.

5.3. Családi minta, meghatározó személyiségek

Arra a kérdésre, hogy volt-e szűkebb családjukban pedagógus 54,1%-uk igennel válaszolt. Minden bizonnyal a családi minta számukra pozitív irányban formálta a pálya iránti motívumaikat. Ugyanakkor ez csak egy nem szignifikáns feltételezés, mert a pedagógusi pálya vágya és a család/rokonság példája között korrelációt nem találtunk vizsgálatunk során, csakúgy, mint saját pedagógiai tapasztalataik sem motiválták jelentősen pedagógussá válásukat.

Mindezek után érdekes volt azt megismerni, hogy a válaszadók hogyan érzik, volt-e olyan személyiség, aki meghatározó volt pályájuk alakításában. Mindössze 6 fő válaszolta azt, hogy nem volt ilyen, míg a megkérdezettek több mint fele konkrét személyt is meg tudott nevezni, aki vagy tanárai közül, vagy családjából (szülő, gyermek!), vagy munkahelyi légköréből (jellemzően vezetőik közül) valók voltak. Tulajdonságaikat tekintve e példaképet kimagasló többséggel a szakmai tudás, a felkészültség mellett a *kitartás, a motiválóképesség, következetesség jellemzi, határozott, mégis alázatos, humoros, segítőkész*, itt már azonban megjelent a *mentorálás és a mentor szerepe is, a tehetségeket gondozó pedagógusé, a képességekre figyelő, lojális személyisége is*.

5.4. Oktatási tapasztalat

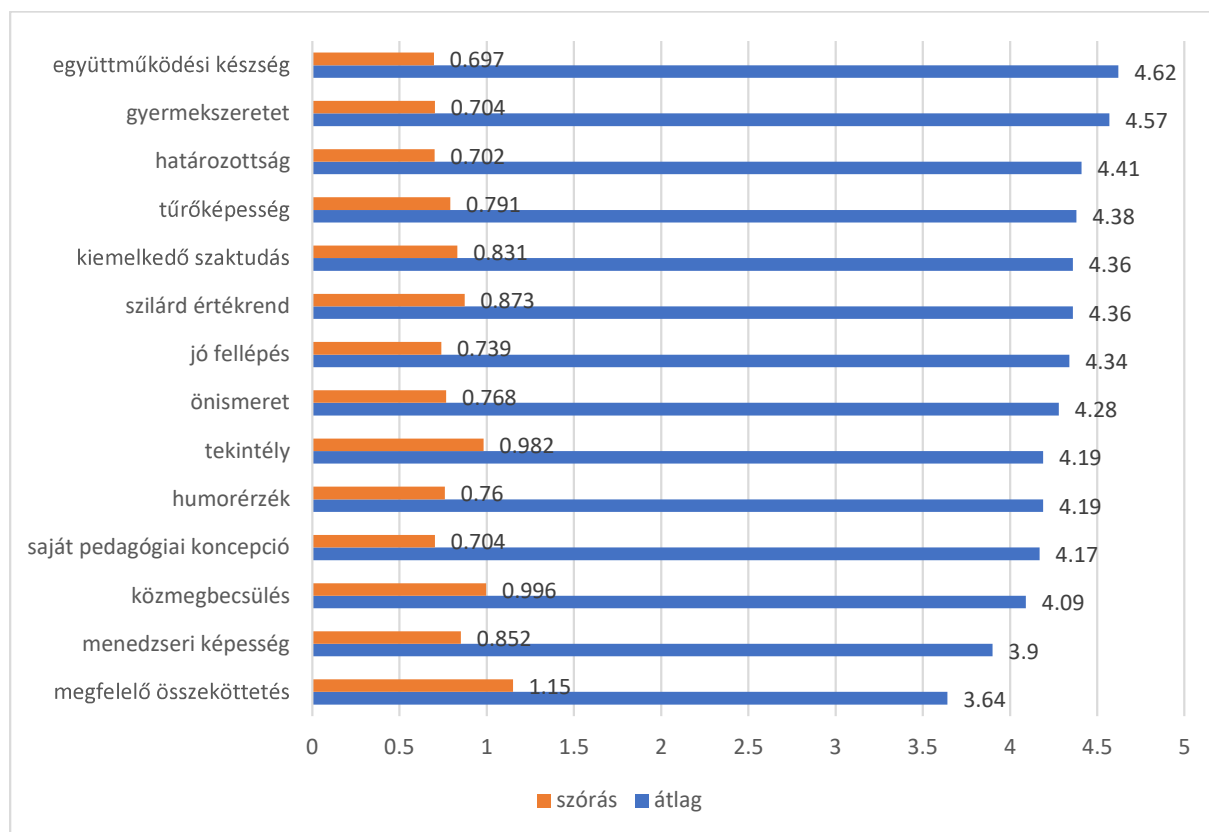
Tanítási tapasztalataikat tekintve a válaszadók 70,5%-a tanított valaha vagy tanít jelenleg is. Gyerekekkel való egyéb kapcsolatukat tekintve a bébiszitterkedést, edzői munkát, vállalati felnőttképzési feladatokat említették, s a korrepetálást, felzárkóztatást, tehetség gondozást, valamint

gyakorlati képzőből szakmai oktatóvá válást is többen jelezték, főként a szakoktató hallgatók közül; illetve néhányan gyermekeik nevelését is e körbe sorolták.

5.5. Az „idealizált” pedagógus

A következőkben (4. ábra) olyan pedagógusi tulajdonságokat értékeltünk egy 5 fokozatú skálán, azok fontosságát illetően, amelyet a pályamotivációs vizsgálatok többségében kiemelten kezelünk, annak érdekében, hogy ismeretet szerezzünk a hallgatók fejében élő pedagóguskép, az ideális vagy elvárt pedagógus személyét illetően.

2. ábra: Pedagógusi tulajdonságok megítélése fontosság alapján

Míg az egyes tulajdonságok között - átlagukat tekintve - alig mutatkozott eltérés, mégis összeállítható volt egy rangsor közöttük. A megkérdezett pedagógus-hallgatók egyetértettek abban, hogy az együttműködési készség és a gyermekszeretet mellett a határozottság, a tűrőképesség, kiemelkedő szaktudás egyaránt fontos, míg kevésbé értékesnek a megfelelő összeköttetést, a menedzseri képességet vagy a közmegebecsülést tekintették, de hasonlóan hátra került a saját pedagógiai koncepció, a humorérzék és a tekintély is.

A tulajdonságok közül kiemelve a saját pedagógiai koncepciót ismét összefüggést találtunk a szakjuk és a válaszaik között, hiszen szakoktató hallgatóink többsége fontosabbnak ítélte a saját pedagógiai koncepciót, mint mérnöktanár mesterszakosaink, ez abban a tekintetben meglepő, hogy míg a szakoktató hallgatók valamennyien a képzésük első szakaszában voltak, addig mérnöktanár hallgatóink már a végzéshez álltak közelebb, ugyanakkor a korábbi alapinformációkból azt is tudjuk, hogy többen közülük ugyan pedagógiai végzettség nélkül, de oktató, elsősorban gyakorlati oktatói tapasztalattal rendelkeznek.

Amikor a későbbiekben úgy hangzott el a kérdés, hogy a legfontosabb 3-at válasszák ki és a legkevésbé fontos hármat is jelöljék meg (1. táblázat), nagyon minimális eltérést tapasztaltunk válaszaikban az előző skálaértékekhez viszonyítva, azaz ellenőrizve válaszaikat, megerősítésre kerültek fenti pontszámaik.

1. táblázat: Legfontosabb és legkevésbé fontos tulajdonságok megítélése

	Tulajdonságok	Korábbi / átlag szerinti rangsor
Legfontosabb 1	Gyermekszeretet	↓2.
Legfontosabb 2	Határozottság	↓3.
Legfontosabb 3	Együtműködési készség	↑1.
...		
Legkevésbé fontos 3	Közmegebecsülés	=
Legkevésbé fontos 2	Menedzseri képesség	=
Legkevésbé fontos 1	Megfelelő összeköttetés	=

A kérdés lehetőséget adott arra, hogy válaszaikat faktoranalízisnek vessük alá, amelynek eredményeként 3 markáns faktor csoport rajzolódott ki (2. táblázat):

1. az első az együtműködési készséget, gyermekszeretetet, tűrőképességet, humorérzék, önismeretet, menedzseri képességeket, jó fellépést foglalja magába, s ezek együtteseként akár „az ideális pedagógus” -t testesíti meg, míg a
2. csoportba az „idealizált, tekintélyelvű” pedagógus tulajdonságai kerültek, mint közmegebecsülés, tekintély, megfelelő összeköttetés, szilárd értékrend, határozottság.
3. csoportot csupán 2 tulajdonság alapján képeztek a válaszadók a kiemelkedő szaktudás és a saját pedagógiai koncepció magasra értékelése mentén, ezt a csoportot „az öntudatos pedagógus” csoportjának nevezhetjük.

2. táblázat: A tulajdonságok főkomponens-elemzése

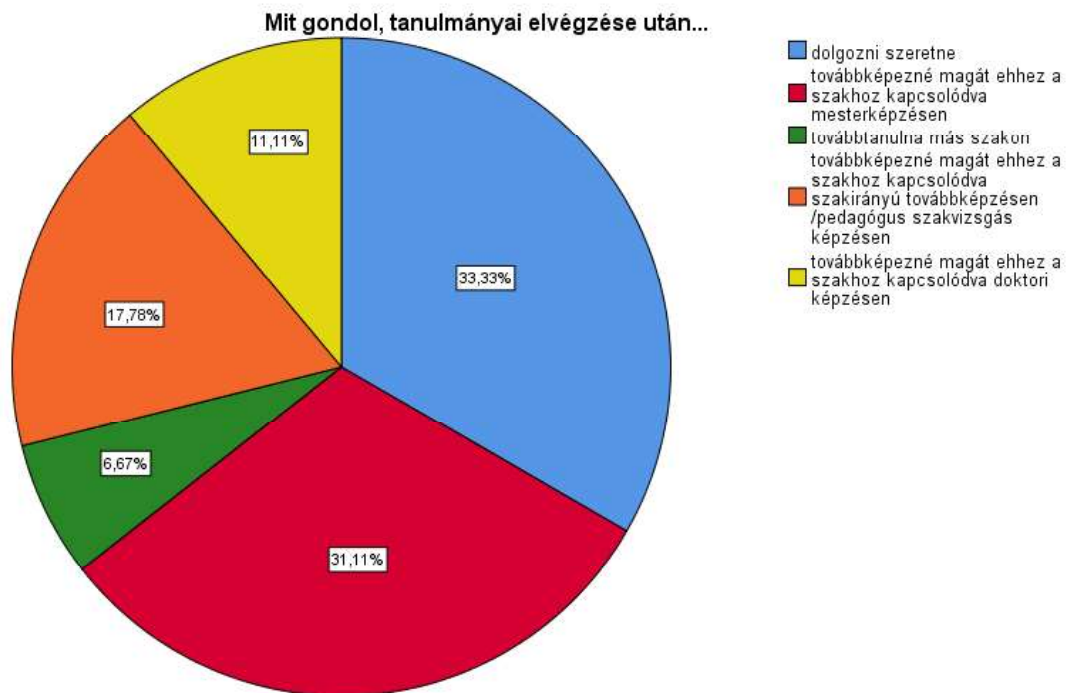
Rotated Component Matrix ^a			
	Component		
	1	2	3
együtműködési készség	,825		
gyermekszeretet	,707		
tűrőképesség	,676		
humorérzék	,655		
önismeret	,649		
menedzseri képesség	,585		
jó fellépés	,531		
közmegebecsülés		,790	
tekintély		,784	
megfelelő összeköttetés		,781	
szilárd értékrend		,606	
határozottság		,565	
kiemelkedő szaktudás			,822
saját pedagógiai koncepció			,809
Extraction Method: Principal Component Analysis.			
Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.			
a. Rotation converged in 5 iterations.			

Tanácsolná-e ma hozzátartozójának, vagy tanítványának, hogy pedagógus legyen? – kérdeztük szakmai pedagógus hallgatóinkat. A megkérdezettek 62,2%-a igen, míg 37,8%-uk nem tanácsolná azt. Indokaik között elsősorban az anyagi és társadalmi megebecsülés szempontjai szerepeltek elutasításként, de előfordult a pályára való alkalmasság kérdése, azaz nem mindenkinek való terület az oktatás-nevelés; hiányoznak a megfelelő feltételek oktatáspolitikai és infrastrukturális téren is, sok a stressz. Míg pozitív válaszuk volt a létbiztonság, az elhivatottság, hiányterületen való helytállás szükségességének érzése, tudásmegosztás, gyerekszeretet, időgazdálkodás, a képzőintézmény jó

képzése, felelősségteljeség és megjelent az adottság is: „Van végzős diákom, akinek már mondtam: ő pedagógus lesz. Szerintem ez egy tulajdonság.”

5.6. Jövőkép

Jövőre vonatkozó elképzeléseket tekintve (5. ábra), a megkeresett, pedagógusképzésben résztvevő hallgatóink úgy érzik, hogy a végzés után kb. 1/3-uk munkába állna, nagyjából hasonló arányban szeretnének mesterképzésen is továbbtanulni, de a továbbképzés nem mesterszakon is közel 1/3-ukat vonzaná. Azaz a hallgatók több mint fele közel 60%-a a továbbképzés, továbbtanulás mellett teszi le voksát, amely a pedagóguspálya tekintetében az élethosszig tartó tanulás melletti elköteleződést szépen mintázza.

3. ábra: Jövőre vonatkozó elképzelések

6. Összegzés

Vizsgálatunk végén elméleti kiindulópontunkra kell visszatérnünk, amely szerint „*pályamotiváció alatt azoknak a konkrét indítékoknak a halmazát értjük, melyek egy meghatározott pálya felé való orientálódást és a tartós helytállásra készítő tényezőket egyaránt magukban foglalják, lényegében a pályafejlődés első lépésének tekinthető*” (Holecz, 2015: 149).

A pedagógus kutatások (Halász, 2015) tapasztalatai azt mutatják szerte a világban, hogy a tanulói eredményességet leginkább pedagógusok munkájának minősége határozza meg. Ez pedig nem mástól függ, mint a pedagógusok szakmai elkötelezettségétől és az elégedettségüktől, amunkájukkal elégedett és a munkájuk iránt elkötelezett pedagógusok tehát sokkal eredményesebb oktató-nevelő munkát tudnak végezni, ezáltal a tanulóknál eredményesebb tanulást elérni, mint kevésbé elkötelezett és elégedett kollégáik.

Munkánk során a szakmai pedagógusok egy kis, de jelentős csoportjának pályamotivációját meghatározó tényezőit igyekeztünk feltárni, amely hozzájárulhat a pedagóguspálya vonzóbbá tételéhez és a pedagógusok pályán maradásának elemzésével, a pályaelhagyás nagy számának megelőzéséhez. Vizsgálatunk során információhoz jutottunk arról, milyen személyes tényezők határozzák meg a pedagógusmunka választását, a munkavégzéssel való elégedettséget, a minőségi munkavégzés iránti elkötelezettséget.

Vizsgálati eredményeink azt mutatják, hogy a hallgatók által megfogalmazott pedagógusokkal szembeni elvárások a képzési és kimeneteli követelményekkel összhangban vannak. Valamint megerősítésre került, hogy a pálya iránti motívumai pályaszocializációs szintjüknek, képzési helyzetüknek megfelelő. Önértékelésük fejlett, pályaképük reális. Míg korábban azt tapasztaltuk, hogy a pedagógusjelöltekkel szemben megfogalmazott elvárások nagyon gyakran idealizáltak,

teljesíthetetlenek (Bugán, 1997). A vizsgálat eredménye azt mutatja, hogy a folyamatban a képzőintézményeknek is kiemelt jelentősége, szerepe van, hiszen a hallgató nincs magára hagyva érzéseivel, kezdeti bizonytalanságával.

IRODALOMJEGYZÉK

- Bacsa-Bán Anetta (2021): *Szakmai pedagógusok. Szakoktatók és mérnöktanárok a 21. század első évtizedeinek gyorsan változó világában*. DUE Press, Dunaújváros.
- Bacsa-Bán Anetta (2019a): A szakmai pedagógusok (pedagógusi) pályaelhagyásának vizsgálata több dimenzióban I. *Opus et Educatio: Munka és Nevelés*, 6. 2. sz. 257–269. Forrás: <http://dx.doi.org/10.3311/ope.312>
- Bacsa-Bán Anetta (2019b): A szakmai pedagógusok (pedagógusi) pályaelhagyásának vizsgálata több dimenzióban II.: Empirikus vizsgálat a szakmai pedagógusok körében. *Opus et Educatio: Munka és Nevelés*, 6. 3. sz. 351–371.
- Benedek András –Molnár György (2015): A műszaki és humán szakterület szakmai pedagógusképzésének és képzők hálózatának fejlesztése, In: Horváth H. Attila; Jakab György (szerk.): *A tanárképzés jövőjéről*: 3. kötet, OFI, Budapest, 97–105.
- Bíró Violetta (2018): *A pedagóguspálya hívása és kihívása*. Eötvös József Főiskolai Kiadó, Baja.
- Bugán Antal (1997): Pedagógia, pszichológia és társadalom. In: *A pedagógus hivatás személyisége*. KLTE, Pszichológiai Intézet, Debrecen.
- Butt, Graham–MacKenzie, Lin–Manning, Russell (2010): Influences on British South Asian women’s choice of teaching as a career: „You’re either a career person or a family person; Teaching kind of fits in the middle”. *Educational Review*, 62. 1. sz. 69–83.
- Chrappán Magdolna (2012): Elégedettség és mobilitási esélyek a pedagógusképzésben végzetek körében. In: Garai Orsolya et al. (szerk.): *Frisssdiplomások 2011*. Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft, Budapest, 231–263.
- Dudás Margit (2000): A pályaszocializáció segítésének lehetőségei a tanárképzés kezdeti szakaszán. In: *Pedagógusképzés*. 2000. 1–2. sz. 84–99.
- Fekete József (1985): Mérnöktanár, műszaki tanár *Szakképzési Szemle*. 3. sz. 15–22.
- Fónai, M., Zolnai, E., Kiss, J. (2001): *A hallgatók munkaérték preferenciái*. Forrás: <https://docplayer.hu/44279590-Fonai-mihaly-zolnai-erika-kiss-janos-a-hallgatok-munkaertek-preferenciai.html> [2022. 08. 11.]
- Füzi Beatrix (2015): A tanári szerepmodell fejlesztésében rejlő lehetőségek. *Neveléstudomány: Oktatás kutatás innováció* 4: 39–57. http://nevelestudomany.elte.hu/downloads/2015/nevelestudomany_2015_4_38-56.pdf [2022. 08.11.]
- Györgyiné K., J., (2007): *Pályaismeret, pályaorientáció*. Károli Egyetemi Kiadó, Budapest.
- Hajdú Erzsébet (2001): A harmadik évezred első nevelői lesznek. *Új Pedagógiai Szemle*, 51. 9. sz. 25–35. Forrás: <https://ofi.oh.gov.hu/hajdu-erzsebet-harmadik-evezred-első-neveloi-lesznek> [2022. 08. 11.]
- Halász Gábor (2015): *Pedagógusszakma, pedagógusmunka és személyes adottságok: a pedagógusok pályamotivációit vizsgáló kutatás eredményeinek hasznosítása*. Oktatási Hivatal, Budapest.
- Hercz Mária (2015): *Pedagógushallgatók pályaszocializációjának alakulása a tanítási gyakorlatokon*. Forrás: https://www.academia.edu/25554018/Hercz_M%C3%A1ria_2015_Pedag%C3%B3gus_hallg%C3%B3k_p%C3%A1lyaszocializ%C3%A1ci%C3%B3j%C3%A1nak_alakul%C3%A1sa_a_tan%C3%ADt%C3%A1si_gyakorlatokon [2022. 08. 11.]
- Hercz, M. (2016): *Narratívák, mint a pedagógusjelöltek szakmai szocializációjának indikátorai (tematikus reflektív naplók elemzése)*. Forrás: https://www.academia.edu/30899796/Hercz_M_2016_Narrat%C3%ADv%C3%A1k_mint_a_pedag%C3%B3gusjel%C3%B6ltek_szakmai_szocializ%C3%A1ci%C3%B3j%C3%A1nak_indik%C3%A1torai_tematikus_reflekt%C3%ADv_napl%C3%B3k_elemz%C3%A9se [2022. 08. 11.]
- Holecz, A. (2015): A pedagógusok pszichés fejlődését segítő képzési feladatok és lehetőségek a tanárképzés és továbbképzés rendszerében. In: Kispálné Horváth, M. (szerk.): *Tanulmányok a*

- pedagógusképzés 21. századi fejlesztéséhez*. Nyugat-magyarországi Egyetem Regionális Pedagógiai Szolgáltató és Kutató Központ, Szombathely, 145–164. Forrás: http://publicatio.nyme.hu/547/1/Tanulmányok_a_pedagoguskepzes_21_szazadi_fejleszteseh_ez_Konferenciakotet.145_164_u.pdf [2022. 08. 11.]
- Hubermann, Michael (1992): 'Teacher Development and Instructional Mastery' In: Andy Hargreaves and Michael G. Fullan: *Understanding Teacher Development*. Cassell, London, 122–142.
- Jancsák Csaba (2010): Értékváltás és értékváltás a tanárképzés hallgatók világában. In: Csíkos Csaba – Kinyó László (szerk.): *Új törekvések és lehetőségek a 21. századi neveléstudományokban. 10. Országos Neveléstudományi Konferencia*. SZTE BTK Neveléstudományi Intézet–MTA Pedagógiai Bizottság, Szeged–Budapest.
- Kilinc, Ahmet–Watt, Helen, M. G.–Richardson, Paul W. (2012): Factors influencing teaching choice in Turkey. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 40. 3. sz. 199–226.
- Kocsis Mihály (2002): *A tanárjelöltek véleménye a képzésről. A tudásalapú társadalom pedagógiája*. MTA Pedagógiai Bizottság, Budapest.
- Manuel, Jackie–Hughes, John (2006): „It has always been my dream”: Exploring pre-service teachers' motivations for choosing to teach. *Teacher Development*, 10. 1. sz. 5–24.
- Nagy Mária (1998): A tanári pálya választása. *Educatio*, 3. sz. 527–542.
- OECD (2009): *Creating Effective Teaching and Learning Environments. First results from TALIS*. Párizs: OECD. Forrás: <http://www.oecd.org/education/school/43023606.pdf> [2022. 08. 11.]
- Pais Ella Regina (2000): Pályaszocializáció a mérnöki diplomán innen és túl. PhD értekezés, Pécs.
- Paksi Borbála–Veroszta Zsuzsanna–Schmidt Andrea–Magi Anna–Vörös András–Endrődi-Kovács Viktória–Felvinczi Katalin (2015a): *Pedagógus – pálya – motiváció. Egy kutatás eredményei*. Oktatási Hivatal, Budapest.
- Paksi Borbála–Veroszta Zsuzsanna–Schmidt Andrea–Magi Anna–Vörös András–Felvinczi Katalin (2015b): *Pedagógus – pálya – motiváció. II.* Oktatási Hivatal, Budapest.
- Rádli Katalin (2011): Szakmai tanárképzés és oktatáspolitikai. In *Szakmai tanárképzés: múlt – jelen – jövő NFKK Füzetek 7.* Aula Kiadó, Budapest.
- Richardson, Paul W.–Watt, Helen M. G. (2006): Who chooses teaching and why? Profiling characteristics and motivations across three Australian universities. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 34. 1. sz. 27–56.
- Rókusfalvy, Pál (1969): *Pályaválasztás, pályaválasztási érettség*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Szabó István (1994): *Bevezetés a szociálpszichológiába*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Szilágyi Klára (1993): *A tanácsadási elméletek*. GATE Gazdaság és Társadalomtudományi Kar Tanárképző Intézete, Gödöllő.
- Szilágyi, K. (1987) (szerk.): *Érték és munka. A munkához kapcsolódó értékek vizsgálatának tapasztalatai a felsőoktatásban*. Oktatókutatási Intézet, Budapest, 163–208.
- Szontagh, Pál (2021): Hivatás- és pályamotiváció a Kárpát-medencei magyar tanítójelöltek körében. *Magiszter*, 19. 1. sz. 3–10.
- Szontagh Pál (2020): Pedagógusjelöltek hivatás- és pályamotivációja a képzés különböző állomásain. *Pedagógusképzés*, 19. 3–4. sz. 29–57. Forrás: <https://doi.org/10.37205/TEL-hun.2020.3-4.02> [2022. 08. 11.]
- Varga, Szilvia (2010): *A McKinsey-jelentés*. Forrás: <http://hirmagazin.sulinet.hu/hu/oktatas/a-mckinseyjelentes> [2022. 08. 11.]

CAREER SOCIALIZATION AND CAREER MOTIVATION AS KEY FACTORS FOR TEACHERS TO STAY IN THE PROFESSION

Abstract

In addition to the declining number of teachers, their structural lack, and the process of leaving the field, it is essential to address the issue of remaining in the field. Staying on track is clearly reinforced by career socialization and career motivation. In our study presented in the lecture, we want to show where the vocational education and engineering teacher students participating in the vocational teacher training of the University of Dunaújváros are in their career socialization, how their career motives can be described, how their motivation can be promoted so that their socialization is successful. The

results of the study show that in the process of career socialization, educational institutions also have a special significance and role. We would also like to draw attention to the importance of this, the opportunities and the dangers inherent in it. In line with the theme of the conference, change the paradigm on the issue that effective career socialization depends on the training institution and does not depend solely on the student.

Keywords: *staying on the field, leaving the profession, vocational teachers, career motivation, career socialization*

AУТОРИ / SZERZŐK / AUTORI / AUTHORS

16. MEЂУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА
16. NEMZETKÖZI TUDOMÁNYOS KONFERENCIA
16. MEĐUNARODNA NAUČNA KONFERENCIJA
16TH INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

1. Bacsa-Bán Anetta	13. Ines Katić	25. Námesztovszki Zsolt
2. Balogh Regina	14. Kovács Írisz	26. Ivana Nikolić
3. Lucija Belošević	15. Andre Kurowski	27. Bojana Perić Prkosovački
4. Blatt Péterné	16. Valentina Majdenić	28. Richárd Kószó
5. Ђорђе Л. Цвијановић	17. Major Lenke	29. Rudnák Ildikó
6. Ana Izabela Dasović	18. Zvonimir Marić	30. Hrvoje Šlezak
7. Grabovac Beáta	19. Ivana Marinić	31. Szabóné Pongrácz Petra
8. Horák Rita	20. Hrvoje Mesić	32. Draženko Tomić
9. Tatjana Pleš	21. Eva Mikuska	33. Tin Užar
10. Milena Ivanuš Grmek	22. Snježana Mraković	34. Emőke Varga
11. Александар П. Јанковић	23. Nagy Kinga	
12. Kalmár Laura	24. Nagyházi Bernadette	

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

37(082)

УЧИТЕЉСКИ факултет на мађарском наставном језику. Међународна научна конференција (16 ; 2022 ; Суботица)

Промена парадигме у образовању и науци [Електронски извор] : зборник радова = Paradigmaváltás az oktatásban és a tudományban : tanulmánygyűjtemény / 16. међународна научна конференција, Суботица, 3–4. новембар 2022. = 16. Nemzetközi tudományos konferencia, Szabadka, 2022. november 3–4. ; [уредници Viktor Fehér, Laura Kalmár, Judit Raffai]. - Суботица = Szabadka = Subotica : Учитељски факултет на мађарском наставном језику, 2022

Начин приступа (URL):

https://magister.uns.ac.rs/files/kiadvanyok/konf2022/Inter_ConfSubotica2022.pdf. - Начин

приступа (URL): <http://magister.uns.ac.rs/Kiadvanyaink/>. - Начин приступа (URL):

<https://magister.uns.ac.rs/Публикације/>. - Насл. са насловног екрана. - Опис заснован

на стању на дан: 26.12.2022. - Радови на срп., мађ., хрв. и енгл. језику. -

Библиографија уз сваки рад. - Summaries.

ISBN 978-86-81960-19-6

а) Образовање -- Зборници

COBISS.SR-ID 83886601